

QVOD AR- guere peccata, seu

CONCIONARI. POENITEN-
tiam, sit propriū legis, & non Euan-
gelij, propriè sic dicti, rationes
& argumenta:

Per MATTHAEVM IUDICEM
collecta, & iudicio ecclesiæ
piorum subiecta.

I. CORINTH. XV.

*Notum vobis facio fratres Euangelij, quod euan-
gelizavi vobis, quod & accepistis, in quo & statu,
per quod etiam salutem consequimini, quo pacto
annunciarim vobis, si tenetis, nisi frustra credidistis.
Tradidi enim vobis in primis, quod & acceperam,
quod Christus mortuus fuerit pro peccatis nostris,
secundum scripturas: & quod sepultus sit,
& resurrexerit tertia die, secun-
dum scripturas.*

BASILEAE, 1559.

QVAD

100-100000-100000

1951

10

1

1911

100

1944

MATTHAEVS IV.

DEX FRATRI SVO

Ioanni Iudici s.

P. D.

PLACET mihi tua aliorumq; piorū fratrum sententia, quod censetis me bene facturum, si nihil ad conuicia & mendacia Nemistarum & blasphemorum spirituum, me & alios bonos uiros impetentiū, respondeam, ne cum lemuribus & laruis pugnare uidear: sed expectem, donec Dei iudicio sub laruis & præstigijs latitantes quasi inuisibiles, aliquando uisibiles & conspicui fiant, ut apprehendi & æquo Marte tractari possint. Quare tuo aliorumq; consilio obtemperabo, Deo iudicium commendabo:

A 2 &

EPISTOLA.

¶ *¶*ut Neministas larua sua exuat,
¶ in apertum adducat, rogabo.

¶ *¶*t autē uideas, me interea res
necessarias ¶ utiles agere: mitto
tibi argumenta, quæ ad Antino-
morum errorem subuertendum, ¶
discrimen legis ¶ Euangelij con-
seruandum ¶ confirmandum col-
legi: ¶ rogo, ut me in ijs tum au-
gendis, tum explicandis, tuo cōsilio,
iudicio ¶ studio iuues. Quo mihi
acceptum, ecclesiæ Christi necessa-
rium, ¶ Deo gratum præstiteris
officium. Bene in Domino, cum
tua ecclesia ¶ familia, uale. Data
Magdeburgi, Calend. Mar-
tij. 1559.

T. Matthæus In-
dex frater.

QVOD ARGVE

RE PECCATA, SEV CON-

cionari pœnitentiam, sit proprium Legis,

& non Euangelij, propriè sic di-

cti, rationes & ar-

gumenta.

V V M duo doctrinæ co-
lestis summa sint capita,
Lex & Euangelium: ne-
cesse est ea prudenter di-
scerni, & discrimina eo-
rum in Ecclesia conserua-

ri. Iis enim confusis, lux doctrinæ cœle-
stis obfuscat, & sequitur tenebræ hor-
rendæ: & nō possunt cōscientiæ, laqueis
Diaboli & tērationū implicate, extricari.

Quemadmodū autem omnibus tem-
poribus ille qui zizania serit, & lucem o-
dit, & ueritatem mendacijs suis infestat,
conatus est legem & Euangelium cōfun-
dere, & paulatim stertētibus hominibus
tenebras ueritati obducere: ita etiā hoc
nostro seculo, quo Deus per tertium Eliā,
Doctorem MARTINVM LVTHE-
RV M, Ecclesię doctrinam repurgauit, &
uerum legis & Euangelij discrimen in a-
pertū reduxit, molitus est, & adhuc mo-

A 5

litur,

litur, & in posterum molietur per Antinomos, Anabaptistas, Schwenckfeldianos, & alios fanaticos, eam lucem extinguere. Hinc est, quod non tantum in initio quidam uociferati sunt, Pœnitentiam non ex lege, sed ex Euangelio prædicandam esse, Moyse cum lege sua in curiam relegato: sed adhuc hodie, non modò cōtrouertatur, sed etiā asseratur à quibusdam, Euangelium esse concionem pœnitentiæ, & remissionis peccatorum: & arguere peccata, esse proprium Euangelij.

Quare nos simplici inquirendæ & cōfirmandæ ueritatis studio, eam rem examinandam duximus.

Caput autem rei consistit in hac questione: An concionari pœnitentiam, hoc est contritionem, sit proprium legis, aut Euangelij, aut utriusque: & an rectè speciali definitioni Euangelij, oppositæ legi, inseratur.

Porro ne in hoc examine nobis obstrepat ambiguitas, uocabulorum significationes præfiniendæ sunt. nam Pœnitentia, Lex, Euangeliū, Proprium, *ἰσχύματα* sunt.

Pœnitentiæ uox interdū absolutè ponitur, & significat totam conuersionem, exempla passim sunt obuia. Matth. 3. Pœnitentiam agite, appropinquat enim regnum

gnum cœlorum. Item Lucæ 5. Facite fructus pœnitentia dignos. Mar. 1. Prædicâs baptismum pœnitentiæ. Matth. 11. In cinere & cilicio egissent pœnitentiam. Lucæ 5. Non ueni uocare iustos, sed peccatores ad pœnitentiam. 2. Petri 3. Deus nō uult aliquos perire, sed omnes ad pœnitentiam reuerti. Rom. 2. Bonitas Dei te ad pœnitentiā inuitat.

Interdum habet aliquod adiunctum, quo altera pars conuersionis notatur: & tum significat solam contritionem. Exempla sunt Marci 1. Pœnitentiā agite, & credite Euangelio. Lucæ 24. Prædicare in nomine meo pœnitentiam, & remissionem peccatorum. Matth. 21. Vos uidentes nec pœnitentiam habuistis, ut crederetis ei. Acto. uigesimo: Testificans eam quæ est erga Deum pœnitentiam, & fidem quæ est erga Dominum nostrū IESVM CHRISTVM.

Sed in hac proposita quæstione pœnitentiā significat contritionem, quæ prouenit ex agnitione peccatorū, & iræ Dei, & pœnarū aduersus peccata. Quare scripturæ testimonia, quæ in hoc genere citantur, in quibus pœnitentia non ponitur pro contritione, ambigua & distinguenda sunt.

VOX LEGIS interdum totam scripturam ueteris testamēti notat: Ioan. 10. Nonne scriptum est in lege uestra, Ego dixi, Dij estis? Interdum significat omnia illa decreta, quæ Deus per Moysen promulgauit. Ioan. 1. Lex per Moysen data est. Rom. 5. Peccatum non imputabatur, cum non esset lex. Interdum significat in genere doctrinā. unde Gal. 2. pro doctrina Euangelij accipitur: Ego per legem mortuus sum legi. Aliquādo pro operibus legis accipitur. Galat. 2. Si per legē est iusticia, Christus frustra mortuus est. Interdū pro maledicto legis. Rom. 6. Non estis sub lege. Interdum significat species legis: ut sunt decreta ceremonialia. Ebr. 9. Omnia penē in sanguine secundum legem purgantur. Aut statuta forensia. Act. 23. Tu sedens, iudicas me secundum legem, & contra legem iubes me percuti. Aut præcepta legis moralis. Rom. 3. Per legem agnitio peccati. Rom. 7. Concupiscentiam nō nouissem, nisi lex dixisset, Non concupiscas.

Porro in hac significatione usurpatur in hoc negocio, scilicet pro norma illa diuina, cuius summa capita in Decalogo expressa sunt: ad quam homo cum tota sua natura, & omnibus uiribus & actionibus

nibus congruens, pronuntiatur iustus, & dignus uita æterna. Discrepans uerò uel in minimo, pronuntiatur iniustus, & dignus morte corporali & æterna.

Euangelij uox interdum accipitur pro historia euangelica: ut Euangelium Matthæi, Marci, Lucæ & Ioannis. Et Marci i. Euangelium Iesu Christi, filij Dei. Aliquando uerò significat totum genus doctrinæ, seu ministerium per Christum prædicatum, & Apostolis commissum, & ab his postea propagatum, de singulis articulis doctrinæ à Christo traditæ, cuius duo sunt capita: concio pœnitentiæ, & remissionis peccatorum. ut Matth. 4. 9. Marci 1. Lucæ 4. 6. Prædicans Euangelium regni. Matth. 13. Qui perdiderit animam suam propter me & Euangelium, saluam faciet eam. Lucæ 9. Circuibant castella euangelizantes. 1. Corinh. 9. Dominus ordinauit, ut qui euangelium annunciant, de euangelio uiuant. 2. Timoth. 1. Collabora in Euangelio. 1. Pet. 4. Mortuis quoque prædicatum est euangelium.

Interdum specialiter significat doctrinam de operibus, & beneficijs exhibitæ Messia, qui annunciat peccatoribus contritis remissionem peccatorum: & opponitur legi, quæ non annunciat remissionem

6
nem peccatorum gratis, sed postulat
pro admisis peccatis, & obedientia
integram pro acquirenda uita. Lucæ 2.
Euangelizo uobis gaudium magnū. Mar
ci 1. Pœnitentiam agite, & credite euan
gelio. Rom. 1. Segregatus in Euangelium
Dei, quod antè promiserat. Ephesio. 2.
Christus euangelizauit uobis pacem. 1.
Corinhiorum 15. Admoneo uos Euange
lij. Hanc significationem Euangelium
propriam habet, & nos in ea hoc loco, u
bi agimus de Euágelio propriè sic dicto,
& de doctrina legi opposita, accipimus.

Vox Proprium etiam uariè, ut notatur
à Dialecticis, accipitur. Nam primū id
appellatur etiam propriū, quod uni spe
ciei tātum, sed non omnibus indiuiduis
conuenit. Deinde etiam proprium di
citur, quod omnibus indiuiduis conue
nit, sed non soli speciei: ut esse bipedem,
non soli homini conuenit, sed etiam alijs
animantibus. Tertiò, quod soli speciei,
& omnibus indiuiduis conuenit, sed nō
semper: ut canescere. Quartò, quod u
ni soli speciei, & omnibus eius indiui
duis, & semper conuenit, Vt, augere pec
cara, hoc est, ostendere utrum hoc uel il
lud discrepet à norma iusticiæ diuinæ,
uel cum ea conueniat, & pronūciare sen
tentiam

7
sententiam de pœnis aut præmijs, conuenit
soli legi, semper, & omnibus eius præce-
ptis. Verum nos hic de proprio quarti
modi accipimus, cum dicimus, conciona-
ri pœnitentiam esse proprium legis.

Vocabulis in hunc modum declaratis,
& remotis & circumcisis omnibus ambi-
guitatibus, ad quæstionem respōdemus:
quod concionari pœnitentiam, hoc est,
ipsam hominis naturam, cum omnibus
actionibus eius internis & externis, con-
ferre ad normam iusticiæ diuinæ, in lege
expressam, & monere de cōuenientia aut
discrepancia, depromere sententiam de
pœnis transgressorum & præmijs obser-
uantium, ad cōterendam securitatem &
hypocrisin in cordibus peccatorum, sit
propriè legis officium, & non Euangelij,
proprijsimè sic dicti: id est, doctrinæ il-
lius de remissione peccatorum, oppositæ
legi: & non conueniat utrique simul, nec
possit rectè inseri isti speciali definitioni
Euangelij.

CONFIRMATIO I.

*A propria significatione
uocabuli.*

Nam quoties illæ uoces, Euangelij,

&

& Euangelizare, in ueteri & nouo Testamento propriè accipiuntur, pro altera ministerij uerbi diuini parte, scilicet pro doctrina legi opposita: toties tribuitur eis reuelatio & annuntiatio & oblatio suauissimorum Dei beneficiorum, per Christum: & nō accusatoria acerbitas seu denuntiatio iræ Dei, & pœnarum. Lucæ 2. Ecce Euangelizo uobis gaudiū magnū, &c. Natus enim uobis est Saluator in ciuitate David. Matth. 11. Lucæ 7. Pauperibus euangelizatur. Ergo nō est opus officiumq; Euangelij, propriè loquendo, accusare, terrere, & cōterere peccatores, reuelatione peccatorū, & denunciatione iræ Dei, & pœnarum æternarum.

A periphrasi Euangelij.

Paulus in epistola ad Galatas, conferens legem & Euangelium, uocat Euangelium simpliciter promissionem. Idem Ioannes facit 1. epistola 2.

Promissio uerò non accusat uel terreat, non conterit, non damnat: sed promittit tantum, & offert bona.

Quare nō est de natura ueræ promissionis, concionari pœnitentiam, accusare & terrere. Proinde & Christus dicit: Qui non credit, iam damnatus est. Item: Si non creditis, in peccatis uestris moriemini

mini, & peccatū uestrum manet uobis.
Quasi dicat, Non est necesse eum denud
ab Euangelio damnari. iam enim dudū
à lege, sub qua est, damnatus est.

A definitione legis.

Pœnitētiam aut resipiscentiam ea do-
ctrina docet & urget, quæ de uitijis & uir-
tutibus differit: quæq; obedientiam er-
ga Deum, & quæ nostram iusticiam flagi-
tat, aut exigit, & denunciat transgressori-
bus iram Dei & pœnas.

Sed Euangelium non est talis doctri-
na, quæ nostrā iusticiam flagitet: sed quæ
alienam, nempe Christi iusticiam afferat,
& credentibus donet. Rom. 3. 4. 5. Ergo
non Euangelium, propriè sic dictum, co-
nionatur pœnitentiam, seu contritionē.

A definitione Euangelij.

Euangelium est doctrina, reuelans Mes-
siam, & eius beneficia: & annuncians cre-
dentibus in eum, remissionē peccatorū.

Lex non reuelat Messiam, & eius be-
neficia, neq; in eius nomine annūciat re-
missionem peccatorum: Ergo, &c.

Constat maior ex autoritate scripturæ,
de qua postea dicetur.

A proprio, seu specifica differentia.

In definitionibus propria, aut specifice
diffe-

differentiæ, non sunt ei rei attribuendæ, cuius non sunt, ne fiat rerum confusio. Certa enim est regula: Cui conuenit proprium, aut specifica differētia, ei speciem tribui necesse est.

Sed proprium quarto modo, seu specifica differentia, qua lex & Euangelium maximè discernuntur, sunt: acculare, terrene, damnare, quod legis est officium: & consolari, & absolvere, & remissionē peccatorum gratis annunciare per Christum, quod Euangelij est officium. Ergo, Si quis legi attribuit consolationē, absolutionem, denunciationem remissionis peccatorum per Christum, quod est solius Euangelij: aut econtrā Euangelio, quod accuset, terreat, dānet, eum necesse est ex Euangelio legē, & econtrā facere.

Maiores constat ex regulis dialectices. Minor constat ex scripturæ testimonijs, in quibus lex & Euangelium conferuntur. 2. Corint. 3. Galat. 3. & 4. Rom. 5. 4.

A toto & partibus.

Pars est minor toto. Euangelium est pars ministerij uerbi: ergo est minus toto ministerio.

Sed si Euangelium est cōcio pœnitentiæ, & remissionis peccatorum: & ministerium etiam est prædicatio pœnitentiæ, & re-

& remissionis peccatorū : Lucæ 24. *Pars æqualis erit toti, quod est adiutorij.*

Item,

Loci Theologici alij sunt simplices, alij compositi. Impossibile autem est, simplicium & compositorum eandem esse definitionem.

Sed cum Euangelium significat doctrinam illam de remissione peccatorū per Christum, oppositam legi, est locus simplex : cum uerò significat totum ministerium uerbi, est locus compositus, completens simul doctrinam legis & Euangelij. At loci compositi est hæc definitio: Euangelium est concio pœnitentiæ & remissionis peccatorum : Ergo non potest eadē esse definitio loci simplicis, ubi agit de solo Euangelio, quod legi opponitur.

Esset autem eadem, si euangelio, propriè sic dicto, attribueretur concio pœnitentiæ, seu contritionis.

Quare ne loci simplicis & compositi fiat confusio, necesse est concionem pœnitentiæ legi, & non euangelio adscribi.

A causa instrumentali.

Ex instrumentis cuiusq; rei iudicandū est de eius officijs, & effectibus. Quo uerò quasi instrumento, aut manu lex prædicet pœnitentiam, notū est; nempe Decalogo.

calogo, & sententijs & rebus quę ad eum
tanquā ad certissimam normā iusticię di
uinę pertinent, & horribili comminatio
ne pœnarū aduersus inobedientes. Quo
uērō medio Euangelium possit consola
ri contritos, facile est iudicare: nempe illa
uoce, qua offert gratis remissionem pec
catorum, quemadmodum Christus in
quit: Confide fili, remittuntur tibi pecca
ta tua. Itē, Fides tua te saluum fecit, &c.
Huic testimonium perhibēt omnes Pro
phetae, quod remissionem peccatorum
accepturus sit in nomine eius, quisquis
in eum crediderit. Act. 10. Crede in Iesum
Christum, & saluaberis tu, & domus tua.
Act. 16.

Sed quo instrumento, manu, & doctri
na, & sententia, per se, & absq; legis mini
sterio, Euangelium prædicet pœnitentia,
seu cōtritionem, id non uideo, nec alij iu
dicare possunt. Ergo, cum Euangelium
nullas tales habeat sentētiās, quibus pos
sit prædicare pœnitētiā: quo modo di
cemus Euangelium, propriē sic dictum,
concionari pœnitentiam, seu contritio
nem? Nam quod passio & mors Christi,
monent de magnitudine peccati & ira
Dei aduersus peccatum: ad legis officiū,
& non Euangelij, propriē sic dicti, perti
nent.

pent. Christus enim maledictum legis factus est. Galat. 3. & 4. Deinde, si ista ad Euangelium trahuntur, tum contritis peccatoribus Christum sudantem sanguine, luctantem cum morte, in cruce pendentem, lamentabiliter uociferantē: DEVS MEVS QVARE ME DERELIQVISTI? & mortem ignominiosam obeuntem, non eo fine proponit, ut terreantur, & ad desperationem adigantur: sed tanquam satisfactionem, ut inde consolationem accipiant de immensa dilectione Dei erga nos, qui proprio filio non pepercit, sed tradidit illum pro nobis, & is in per solutione pœnarum & integra obedientia obseruanda, abunde satisfecit. Rom. 8. Cum adhuc essemus hostes eius. Ro. 5.

Ab effectibus.

Duo immediatē cōtrarij effectus sunt necessarij in saluando peccatore, mortificatio & uiuificatio: terrere & damnare, & consolari ac absolvere. Verum nulla simplex doctrina, ut est lex uel Euangelium, potest utrunq; effectum simul prestare. Ergo Euangelij tantū opus est, consolari: Legis uerò, terrere & conterere. item, Per quam doctrinā est cognitio peccati, per eam est & prædicatio pœnitentię. Sed per legem est agnitio peccati. Rom.

B

3. Ergo

3. Ergo per legem, & non per Euangelium
prædicanda est pœnitentia.

A' connexis.

Euangelium pertinet ad cōtritos: ergo nō ad conterendos. Matth. 11. Pauperibus euangelizaf. Sed conterendis est prædicanda pœnitentia: ergo concio pœnitentię nō potest propriè attribui Euangelio. Econtrā uerò lex pertinet ad cōterendos: Rom. 3. Per legē agnitio peccati: Rom. 4. Lex irā operatur: Rom. 7. Peccatū nō nossem, nisi lex diceret, Non cōcupiscas. itē, Ego aliquando sine lege uiuebā. Porro uiuente mandato, peccatū reuixit, ego uerò mortuus sum: & repertū est mandatum, quod institutum erat ad uitam, mihi cedere ad mortem. Ergo concionari contritionem, non est Euangelij, sed legis officium.

A' contrarijs.

Contraria immediata non possunt uni & eidem, simul & semel, uno eodemque respectu tribui. Concionari pœnitentiam, hoc est reuelare peccata, & arguere ea, & proferre sententiam de pœnis peccatorum, in eum finem ut securi homines agnoscant sua peccata, & cohorrescant, & conterantur; & concionari remissionem

missionem peccatorum in eum finem, ut peccatores contriti consolationem accipiant, sunt contraria. Ergo non possunt simul propriè attribui Euangelio.

Ab oppositis.

Tantum duos ordines hominum, aut duo regna habet Deus in terris. Omnes enim homines aut sunt sub gratia, aut sunt sub lege. Qui sunt sub gratia, quatenus sub ea sunt, concione pœnitentiæ ter-ritandi & conterendi sunt.

Qui sub lege sunt, illis lex iram Dei, & æternas pœnas debet denunciare, de omnibus omnino peccatis, uel explicatis uel non explicatis, notis uel ignotis. Sed ante omnia sub lege sunt increduli, & cōtemptores Christi. Ergo illis lex concionetur pœnitentiam, eosq; ueluti malleus quidam conterat, comminuat & confringat, donec tandem contriti incipiant optare sanationem & consolationem,

A natura correlatiuorum.

Vbi non est lex, ibi non est peccatum. Rom. 4. Vbi non est peccatum, ibi nō est pœnitentia. Ergo nihil præter legē, concionatur pœnitentiam. item Romanorū quinto: Peccatum non imputatur, cum non est lex. Sed ubi Euangelium, seu

16
Gratia est (Rom. 6. & Gal. 5.) ibi non est
lex. Ergo Euāgelium, propriè loquendo,
non imputat nec arguit peccata, sed lex.

Ab autoritate sacre scripturæ.

Neq; Prophetæ, neq; Ioannes Bapti-
sta, neq; Christus, neq; Apostoli, uspiam
in illis locis, ubi propriè de euāgelio, hoc
est, de illa doctrina quæ legi opponitur,
agunt, euangelij definitioni inferunt, aut
aliàs ei adscribunt, officium concionan-
di pœnitentiam, hoc est, contritionem:
sed cum legem & euangelium sibi inui-
cem opponunt, semper legis esse docent,
occidere & cōdemnare: Euangelij uerò,
uiuificare, & iusticiam Christi ministrare.
Ergo malè fit, si propriæ & speciali defi-
nitioni Euangelij inferitur, quòd sit con-
tione pœnitentiæ seu contritionis.

Probatio antecedentis.

Non est dubium, quin illæ sententiæ
in Moyse, Semen mulieris cōteret caput
serpentis, Genes. 3. & In semine tuo bene
dicentur omnes tribus terræ, Genes. 17.
& Abraham credidit Deo, & imputatū
est ei ad iusticiam, Gen. 15. & Deutero. 18.
Prophetā suscitabit uobis Dominus de
fratribus uestris, mei similē, audietis eū
iuxta omnia quæcūq; locutus uobis fue-
rit: fu-

nit: futurum est autem, ut omnis anima quæ non audierit prophetam illum, exterminetur è populo, &c. sint conciones Euangelicæ. Sed ex nulla earum extrui potest, quòd Euangelium sit concio pœnitentiæ: id est, contritionis. Nam in ijs promittitur Messias, qui sit opus Diaboli destructurus, & benedictionem & iusticiam allaturus, & gratis credentibus applicaturus. Hęc non sunt tristia fulmina, sed uerba plena consolationis: & in eum finem proponuntur, ut conscientijs contritis alleviationem afferant, & eas regerent ad spem uiuam uitæ æternæ.

De lege uerò dicitur, Maledictus qui non manet in omnibus quæ scripta sunt in libro legis: & tota promulgatio legis terrifica est adeò, ut populus recuset Dei uocem audire. Exod. 32.

Sic promissio Dauidi repetita 2. Reg. 7. Edificabo tibi domum, &c. etiam non est terrifica, nec in eum finem proponitur ut conteratur Dauid & alij: sed ut consolationem accipiant. Psalmus 32. etiam teste Paulo Roma. 4. continet doctrinam Euangelij: Verum ex eo nulla alia potest constitui definitio, quàm quòd sit cōcio, remissionem peccatorū anxijis conscientijs annuncians. Torū Esaiaë caput 53.

euangelicum est, ut patet ex Acto. 8. & 1. Petri 2. sed non potest inde colligi, quòd euangeliū aliud sit quàm concio de Messia, quòd Deus in eo fecerit concurrere omnes iniquitates nostras, & quòd eius uibice sanati simus, & quòd in eū credentes accipiant remissionem peccatorum.

Esaias cap. 61. propria Christi euāgelizantis describit officia, ut testatur Christus ipse Lucæ 4. uerū inter ea non recenset, quòd Euangelium sit pœnitentiā seu contritionem concionari, sed inquit: Spiritus Domini super me, & ob id unxit me Dominus, ut euangelizarem afflicto misit me, ut medelam afferre contritis corde, & promulgarem captiuis libertatem, & uinctis apertionem carceris, inuocarem quoque annum piæ uoluntatis Domini, & diem ultionis Dei nostri, & consolarer omnes lugentes.

Idem capite 52. cum de proprio Euangelij officio loquitur, inquit: Quàm ornati sunt pedes super montes euangelizantis, promulgantis pacem, annunciantis bonum, prædicantis salutem: dicentis ad Zion, Regnat Deus tuus. Concionari pœnitentiam seu contritionem, non est annunciare pacem: sed iram Dei, & pœnas. Ergo id nō est Euangelij opus, sed

sed legis. Eandem uerò sententiam repe-
rit Nahum cap. 1.

Prophetia Zachariæ 9. Dicite filiæ
Sion, Ecce rex tuus ueniet tibi mansue-
tus, iustus, &c. quæ Matthæi uigesimali
mo allegatur: etiam monet, Euangelium
non esse concionem pœnitentię, territan-
tem conscientias, propter peccatum & i-
ram Dei: sed esse concionem consolan-
tem afflictas & contritas mentes, annun-
ciando remissionem peccatorum, & offe-
rendo iusticiam & beneficia Messia.

Prophetia Oseæ 13. quæ allegatur 1. Co-
rinthiorũ decimoquinto, Ero mors tua ô
mors, &c. monet, Euangelium esse con-
cionem de uicta morte per Christum, &
donanda uita æterna credentibus in eum.
Idem etiam de alijs prophetarum locis
sentiendum est, ubi propriè de Euange-
lio, eiusque officijs, & non de lege seu to-
to ministerio agunt. Nam in ijs locis, u-
bi de toto ministerio euangelico tractât,
ibi eos concionem pœnitentiæ & remis-
sionis simul complecti, extra controuer-
siam est.

Non est dubium, quin illæ conciones
Ioannis Baptistæ sint euangelicæ, Ioan.
primo: De plenitudine eius omnes nos
accepimus, gratiam pro gratia: quia lex

per Moysen data est, gratia & ueritas per Iesum Christum facta est. Item: Ecce agnus Dei, qui tollit peccatum mundi. Itē Ioan. 3. Qui credit filio, habet uitam eternam: qui uerò non credit, non uidebit uitam, sed ira Dei manet super eum. Verum ex his quid aliud extruas, quā Euangelium esse concionem de Christo, quòd legem implevit, & peccata mūdi sua morte expiarit? & quod in se credentibus donet uitam æternā, alijs incredulis in morte & ira Dei manētibus? Præterea Moysen & Christum opponit sibi inuicem: & monet, Moysen nos terrere lege sua, propterea quòd nemo eam seruet: at Christum afferre nobis impletionem legis, & gratis donare, & per fidem applicare.

Citra controuersiam est, illas conciones Christi esse euāgelij, Ioan. 3. Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitū daret, ut omnis qui credit in eum, non pereat, sed habeat uitam æternam. Item Matth. 11. Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis. Item: Venit filius hominis saluare quod perierat. & similes. Verum quis inde aliud colligat, quā Euangelium esse concionem de beneficijs Messiaë, gratis per fidem donandis, & applicandis, insitutam ad consolandum

landum per terrefactas conscientias?

Idem patet ex parabola de nuptijs, de oue, & grosso amisso, & similibus. Nam & illæ monent, Euangelij doctrinam nō esse terrificam, & pauorem incutientem: sed familiariter famelicos & pauperes ad splendidum conuiuium inuitantem. Famelicum certè apparata & gratis proposita cœna non terret, sed consolatur.

Deinde Christus apertis & perspicuis dictis suum & Euangelij proprium officium discernit, à lege seu concione prœtentiæ. Licet & eam aliquando concionetur, ut postea dicemus. Nam Lucæ 4. ex Esaïæ 61. ostendit, suum suæq; doctrinæ, scilicet Euangelij, quam non habet cum Moyse seu lege communem, officiū esse, euangelizare pauperibus, liberare captiuos, sanare cōtritos corde, &c. Et Ioā. 5. inquit: Non misit Deus filium suum in mundum, ut iudicet mundum: sed ut seruetur mundus per eum. Qui credit in eū, non condemnatur: qui uerò non credit, iam condemnatus est, quia non credit in nomen unigeniti filij Dei. Et Ioan. 5. inquit: Nolite putare, quòd ego accusaturus uos sim apud patrem: est qui uos accusat, Moyse. Ioā. 8. Ego nō iudico quēquam. Quod uerò Ioā. 5. dicitur, Pater

B 5

non

non iudicat quenquā, sed omne iudiciū
dedit filio, ut omnes honorent filiū, sicut
honorant patrē: uidetur intelligendū es-
se uel de iudicio extremo, & consonare
cum illo quod Petrus Acto. 10. dicit, Præ-
cepit nobis ut prædicaremus, &c. quod
ipse sit ille, qui constitutus erat à Deo iu-
dex uiuorū & mortuorū. Vel de ministe-
rio, in quo Christus uoce & officio legis
arguit peccata, ad efficiendam contritio-
ne: & postea uoce Euangelij consolatur cō-
tritōs. Atq; ita Christus iudicat, hoc est
cōcionatur pœnitentiā seu contritiōē,
deducit ad inferos: & alienū opus, Esaiæ
28, hoc est Moyli, operatur. Et nō iudicat
quenq̃, scilicet uoce euāgelij, quæ est eius
propriū officiū. Secundum eam enim
dicit: Venite ad me omnes. Item: Omnis
qui credit in me, habet uitam æternam.
Nec Apostoli sententijs & descriptio-
nibus propriè euangelicis inserunt con-
cionem pœnitentiæ seu contritiōis: sed
eā rem legi adscribūt. Nam Petrus Acto.
10, describit euangelium, quod sit sermo,
quē misit Deus filiis Israël, annūciāns pa-
cē, per Iesum Christū, qui sit omniū Do-
minus: & cui testimoniū ferant omnes
prophete, quod remissionē peccatorum
accepturus sit per nomen eius, quisquis
credi-

crediderit in eum. Idem facit in epistolis suis. nam 1. epist. cap. 1, docet Euangelium esse doctrinam, seu uerbum Dei prædicatum per Apostolos, & spiritum sanctum emissum è coelo, annunciâs credentibus in Christum, salutem animarum: quam Deus promisit per prophetas, se daturum propter mortem & resurrectionem Domini nostri Iesu Christi.

Ioannes etiam multis rotundis & clavis sententijs Euangelium describit, quales sunt 1. Ioan. 2: Si quis peccauerit, adnotatum habemus apud patrem, Iesum Christum iustum, & ipse est propitiatio pro peccatis nostris: non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi. Item: Hæc est repromissio, quam ipse pollicitus est nobis, uitam æternam. Quod si Euangelium est repromissio uitæ æternæ, quomodo simul possit minari mortem æternam, eaque cõminatione incutere pœnitentiã seu terrorẽ conscientia? Idem 1. Ioan. 3, dicit Euangelium esse præceptum Dei, ut credamus in nomẽ filij eius. Et idem 1. epistola 5, dicit Euangelium esse testimonium Dei, quod Deus sit testificatus de filio suo, quod uitam æternam dederit nobis, & quod ea uita sit in filio eius: & quod habens filium, habeat uitam æternam: & econtrã, non habens

habēs filium Dei, nō habeat uitā aeternā.

Paulus etiam passim concinnans Euāgelij descriptiones proponit: uerū ijs nō insuit, quōd sit concio pœnitentiæ. Nam si ea quæ Actor. 13. de Euangelio tradit, in summam contrahantur, talis erit: quōd Euangelium sit nuncius de impletionē promissionis, ad patres factæ, per exhibitum & resuscitatum Iesum Christum: & de remissione peccatorū, & liberatione à maledictō legis Moysaice, p fidē in Christum. Idem Ro. 1. sic definit Euāgelium, quōd sit doctrina à Deo per prophetas tradita, de filio Dei, qui genitus sit ex semine Dauid secundū carnē, qui declaratus sit filius Dei cum potētia, secundū spiritum sanctificationis, ex eo quōd resurrexit à mortuis Iesus Christus Dominus noster, quæ sit potētia ad salutē omni credenti. Ro. 3. Euangeliū est lex seu doctrina fidei, de gratuita iustificatione p Christum, excludens omniū operū gloriationem. Ro. 10. est uerbū, sermo, sonus, hoc est doctrina, q, Christus sit perfectio legis, ad iustificationē omni credēti. 1. Cor. 1. Euāgeliū est sermo crucis, seu stulta prædicatio de Christo Iesu crucifixo, quōd sit nobis factus à Deo sapientia, iusticia, sanctificatio, & redemptio, saluos faciēs credentes.

dentes. 1. Cor. 2. Euangeliū est sermo feni
 prædicatio, non in perſuaſorijs humanæ
 ſapientiæ uerbis, quæ docet humana ſa-
 pientia: ſed quæ docet ſpiritus ſanctus de
 Ieſu Chriſto crucifixo, & bonis ab eo no-
 bis donatis, de q; eius erga nos animo, i-
 gnora rationi humanæ: quā etiā anima-
 lis homo nō percipit, ſed pro ſtultitia ha-
 bet. Idem 1. Cor. 15. docet, Euāgelium eſſe
 lætum nunciū, ſeu doctrinā, quod Chri-
 ſtus mortuus ſit pro peccatis noſtris ſe-
 cundū ſcripturas, & quod ſepultus ſit &
 reſurrexerit ſecundū ſcripturas, uifus Cē-
 phæ & duodecim, & pluribus quā quin-
 gentis fratribus, & Paulo: per quā ſalutē
 conſequantur omnes credentes. Idem 2.
 Timoth. 1. monet, Euangeliū eſſe doctri-
 nam de gratia nobis donata per Ieſum
 Chriſtum, ante tempora æterna, quæ pa-
 lām facta ſit per apparitionē Ieſu Chriſti,
 qui mortem aboleuerit, & uitam & im-
 mortalitatem in lucem produxerit.

Lucas etiam Actor. 9. his uerbis Euan-
 gelium definit: Cum credidiſſent Philip-
 po euangelizanti de regno Dei, de q; no-
 mine Ieſu Chriſti, baptizabantur: quod
 Euangelium ſit concio de regno Dei, &
 nomine Ieſu Chriſti. Autor epistolæ ad
 Ebræos 2. dicit Euangelium eſſe ſermo-
 nem,

nem, quem primum Dominus, & postea alij Apostoli prædicarint. Idem passim capite 7. 8. 9. 10. legem & Euangelium, nouū & uetus testamentum sibi inuicem opponit, & legi attribuit, quod arguat peccata, & terreat & conterat peccatores: Euangelio uerò, quod consoletur & erigat, & remediū afferat, & tollat peccata.

Synodus Apostolorum Hierosolymia celebrata Actorum decimoquinto, etiā Euangelium definit, quod sit concio afflictis conscientijs proponenda de gratia Domini nostri Iesu Christi, & non de operibus legis. Et dilucidè Moyse doctrinam ab Euangelio discernit, eique hunc effectum tribuit, quod oneret conscientias per Moysen: & Euangelio, quod erigat & consoletur, proposita gratia Domini nostri Iesu Christi.

Præterea Paulus ita Legem & Euangelium multis in locis opponit, ut expresse moneat, concionari pœnitentiam propriū esse legis, & non Euangelij. Nam legi attribuit, quod reuelet peccatū: Romanorum tertio, Per legem agnitio peccati. Romanorum septimo: Concupiscētiā non nouissem, nisi lex dixisset, Non concupiscas. Quod operetur iram: Romanorum 4. Quod faciat, ut abundet delictum

lētum : Romanorum 5. Quòd faciat, ut peccatum maiorem in modum fiat peccatum : Romanorum 7. Euangelio uerò, quòd reuelet iusticiam Dei: hoc est, beneficium Domini nostri Iesu Christi: Romanorum tertio. Quòd impleuerit pro nobis legem: Romanorum octauo & decimo. Quòd doceat gratiam exuberare supra peccatum: Rom. 5.

Itē attribuit legi, quòd occidat, & administret condemnationem & mortem: 2. Corinth. 3. Nec possit uiuificare: Gal. 3. Euāgelio uerò adscribit, quòd uiuifcet, administret iusticiam & spiritum: 2. Cor. 5. liberet à iure peccati & mortis: Rom. 8. afferat uitam & immortalitatem: 2. Timoth. 1. accēdat in cordib. nouos motus, & afferat dona spiritus: 2. Cor. 3. Rom. 2.

Item, quòd lex afferat ijs qui per opera legis uolūt iustificari, maledictionem, & gratiæ amissionem: Euangelium uerò, benedictionem & gratiam Dei: Galat. tertio: Qui ex fide sunt, benedicuntur cum fidei Abraham. Nam quotquot ex operibus legis sunt, execrationi sunt obnoxij. Galat. 5. Quotquot per legē iustificamini, gratia excidistis.

Si Paulus, spiritu sancto illuminatus, pōcionari pōnitētiā, seu adducere hoīes
ad

ad agnitionem peccatorū, iudicasset esse Euangelij propriū, aut Euangelio (propriè loquendo) cum lege cōmune, absq; dubio dixisset, nō tantum per legem, sed etiam per Euangeliū esse agnitionē peccati. Sed is uerbum Dei rectè secare doctus, illud omne quod reuelat & arguit peccata, & irā Dei monstrat, & exaggerat aduersus peccatū, ad conterendū homines propositū, legi adseribit: aded ut etiā Christum, eiusq; opera, quatenus monēt de magnitudine irē Dei aduersus peccatum, ad legē referat. Gal. 3. & 4, ubi Christum dicit esse factum sub legē; item, Maledictū legis. Econtrā uerò, omne quicquid consolatur contritos peccatores, in nomine Iesu Christi, Euāgelio attribuit: Non estis sub lege, sed sub gratia, Ro. 6.

Ab exemplis sacre scripture probatis.

Nullū extat in sacris literis exemplū, ubi quis ad consolandum & erigendum peccatorem contritum, usus sit concione pœnitentiæ seu contritionis, hoc est uoce & ministerio legis deducētis ad agnitionem peccatorum, & iram operantis: aut econtrā ubi quis uoce Euangelij per se usus esset, ad contritionem peccatoris. Ergo nouo & inaudito exemplo
conclio

concio pœnitentiæ adscribitur Euangelio, hoc est, promissioni de remissione peccatorum per Christum.

Antecedēs probatur per inductionē: Deus Adæ & Euæ lapsis uoce legis con-
 cionatur cōtritionem, & agnitionem. in-
 quit enim: Nunquid de ipsa arbore, de
 qua præcepi tibi, ut non comederes ex
 ipsa, comedisti? & postea: quia audisti uo-
 cem uxoris tuæ, & comedisti de arbore,
 de qua præcepi tibi dicens, Nō comedes
 ex ea, maledictus est humus, &c. Puluis
 es, & in puluerem reuertēris. Et non il-
 la sententia, Semen mulieris conteret ca-
 put serpentis: quæ erat uox Euangelij.
 Et quamuis ea sententia in sermone, ut
 Moyses ordinē notat, interijcitur: tamē
 senserunt Adam & Eua, sese perterrefieri
 illa uoce, & propria conscientia, quod le-
 gem Dei transgressi sint, ob quam etiam
 Deū fugiunt: & nō hac uoce, Semen mu-
 lieris conteret caput serpentis, quæ eos
 erexit & consolata est: ut apparet ex Euā-
 gelio pariente Cain, & dicēte, Acquisiui uirum
 a Domino. Spērabat enim illum eum fo-
 re, per quem restituendi essent ex pecca-
 to & morte, ad statum priorem. Sed er-
 rat in persona: Genes. 3. & 4.

Sic Cain non uoce Euangelij, qui cre-

C

dit in

ad agnitionem peccatorū, iudicasset esse Euangelij propriū, aut Euangelio (propriē loquendo) cum lege cōmune, absq; dubio dixisset, nō tantum per legem, sed etiam per Euangelium esse agnitionē peccati. Sed is uerbum Dei rectē secare doctus, illud omne quod reuelat & arguit peccata, & irā Dei monstrat, & exaggerat aduersus peccatū, ad conterendū homines propositū, legi adscribit: aded ut etiā Christum, eiusq; opera, quatenus monēt de magnitudine irę Dei aduersus peccatum, ad legē referat. Gal. 3. & 4. ubi Christum dicit esse factum sub legē; item, Male dictū legis. Econtrā uerò, omne quicquid consolatur contritos peccatores, in nomine Iesu Christi, Euāgelio attribuit: Non estis sub lege, sed sub gratia, Ro. 6.

Ab exemplis sacre scripture probatis.

Nullū extat in sacris literis exemplū, ubi quis ad consolandum & erigendum peccatorem contritum, usus sit concione pēnitentię seu contritionis, hoc est uoce & ministerio legis deducētis ad agnitionem peccatorum, & iram operantis: aut econtrā ubi quis uoce Euangelij per se usus esset, ad contritionem peccatoris. Ergo nouo & inaudito exemplo
concio

concio pœnitentiæ adscribitur Euangelio, hoc est, promissioni de remissione peccatorum per Christum.

Antecedēs probatur per inductionē: Deus Adæ & Eux lapsis uoce legis con-
cionatur cōtritionem, & agnitionem. in-
quit enim: Nunquid de ipsa arbore, de
qua præcepi tibi, ut non comederes ex
ipsa, comedisti? & postea: quia audisti uo-
cem uxoris tuæ, & comedisti de arbore,
de qua præcepi tibi dicens, Nō comedes
ex ea, maledictus est humus, &c. Puluis
es, & in puluerem reuertēris. Et non il-
la sententia, Semen mulieris conteret ca-
put serpentis: quæ erat uox Euangelij.
Et quamuis ea sententia in sermone, ut
Moyſes ordinē notat, interijcitur: tamē
senſerunt Adam & Eua, sese perterrefieri
illa uoce, & propria conscientia, quod le-
gem Dei transgressi sint, ob quam etiam
Deū fugiunt: & nō hac uoce, Semen mu-
lieris conteret caput serpentis, quæ eos
e. exit & consolata est: ut apparet ex Eua
pariente Cain, & dicēte, Acquisui uirum
à Domino. Spētabat enim illum eam fo-
re, per quem restituendi essent ex pecca-
to & morte, ad statum priorem. Sed er-
rat in persona: Genes. 3. & 4.

Sic Cain non uoce Euangelij, qui cre-
dit in

C

dit in semen mulieris conterentis caput
serpenti ad agnitionē sui peccati deduci-
tur: sed uoce legis Cain, Vbi est Abel fra-
ter tuus? & postea, Quid fecisti? ecce san-
guis fratris tui clamat ad me de humo: et
nūc maledictus es tu & terra, &c. Gen. 5.

Nec Noah, ad concionandum pœni-
tentiam hominibus ante diluuium, usus
est promissione: sed uoce legis, qua indi-
cabat impijs peccata sua, & iram Dei, &
pœnas. Genes. sexto.

Sic Loth, securis Sodomitis nō propo-
suit promissionē gratiæ Dei, sed cōmina-
tus est pœnas uoce legis. Gen. 19. 2. Pet. 1.

Sic Deus repetitione promissionis de
semine Abrahæ benedicendo, non eum
perterrefecit: sed consolatus est eū. Gen.
duodecimo. & Genes. decimoquinto in-
quit Deus: Ne timeas Abraham, ego sum
p̄tectio tua, et merces tua copiosa ualde.

Sic Nathan, cum Dauid peccatum ar-
guit, non deducit eum ad promissionē,
sed ad legem: & postea eum eum conso-
latur, nō utitur ministerio legis, sed pro-
missionis. inquit enim: Dominus abstu-
lit peccatum tuum.

Idem faciunt Prophetæ, Esaias, Jeremi-
as, Ezechiel, Daniel, Ioel, & cæteri om-
nes, ut constet ex eorum concionibus.

Taxant

Taxant enim peccata uoce legis, & consolantur contritos promissione de Messia. Hinc etiam est, quod plerūq; cū magnas pœnas prædixerūt ppter peccata populi, subijciāt & interspergāt dulcissimas de Messia pphetias et cōsolationes.

Ioannes etiam Baptista in suo ministerio non consolatur contritos peccatores uoce legis, Agite pœnitentiam: sed altera uoce, Appropinquat regnum cœlorū. Item: Ecce agnus Dei, qui tollit peccata mundi. Ioan. 1. Et, Qui credit in filium, habet uitam æternam: Ioan. 3.

Nec ad securos Phariseos perterrefaciendos utitur uoce Euāgelij, Ecce agnus Dei: sed uoce legis. Progenies serpētum, Inquit, quis uobis monstraui, ut fugerētis a uentura ira? Item, Iam securis ad radicem arborum posita est. Matthæi 3.

Christus, magister & præceptor noster, pauperibus se euāgelizare dicit: Matthæi 11. Lucæ 4. Idē Mat. 7. prohibet sanctū proijcere canibus. Quod uerò alijs interdixit, nūquid ipse fecerit? nequaquā. nā Mar. 1. distinctè concionatus dicitur: Agite pœnitentiam, & credite Euāgelio, quo indicat, Christū pœnitentiā seu cōtritionē, ordine in docēdo separasse ab euāgelio, ac etiā in ipsa praxi separari uoluisse.

Quodd autem Christus pœnitentiam seu contritionem concionatus sit ex lege, constar ex Matth. 5. ubi legem aliter quàm Pharisei exponit, quodd non tantum externa, sed etiã interna: & non tantum ex ea peccata quæ reuelet expresse, sed quæ implicitè præceptis eius insint, & ad ea referantur, arguat. Nam etsi in quinto præcepto non explicitè prohibetur ira, neq; rana, neque fatue ad fratrem suum dicere: tamen eo præcepto Christus hæc peccata arguit. Sic licet sexto præcepto nō expresse prohibeantur affectus impudici erga alterius uxore, tamen eo præcepto Christus damnat concupiscentiam. Deinde certū est, Christum Phariseis & Sadduceis & securis hominibus non proposuisse Euangelii in eum finem, ut per id cōterantur. Nam Phariseos, quæretes quid faciendo possideant uitam æternam, deducit ad legem, eamque exponit, ut inde cognoscāt sua peccata. Matthæi 12. ad Phariseos inquit: Progenies uiperarum, quomodo potestis bona loqui, cū sitis mali? & Matthæi 23, non Euangelij, sed legis uoce, Ve illis denunciat. Econtrā uerò, contritis & anxijs conscientijs non proponit legem ad consolandum, & erigendum

dum eos: sed Euangelium. Matth. 9 inquit ad paralyticum, Confide fili, remittuntur tibi peccata tua. Ad peccatricem mulierem inquit Lucæ 7: Remittuntur tibi peccata. Item, Fides tua te saluam fecit, uade cum pace. Idem etiam Christus parabolis de filio prodigo, & de dispensatore iniusto, & seruo debitor depinxit.

Apostoli tum doctrinam Christi, tum eius exemplum imitari sunt, & officio legis arguerunt primum peccata: & deinde uoce Euangelij, contritis conscientijs annunciarunt remissionem peccatorum: ut patet ex Actorum 2. 3. 4. & alijs. Primum arguunt peccatum Iudæorum, quod proditores & occisores Messiae facti sint: quæ erat dira concio Legis, & non Euangelij. Deinde contritos erigebant, consolatione euangelica.

Stephanus obstinatis Iudæis non proponit Euangelium, ad eos conterendos: sed graui concione legali duriciem cordium eorum, & quod prophetas occiderint, & resistent spiritui sancto, & iam Messiam prodiderint & interfecerint, arguit. Actorum septimo.

Ananias Paulum contritum, non consolatur concionando ei contritionem,

sed Euangelium. inquit enim: Dominus misit me, qui apparuit tibi in uia, qua ueniebas, ut uisum recipias, & implearis Spiritu sancto. Actorum nono, Exurge & ablue peccata tua: Actorum uicesimo secundo, Petrus Cornelium, & familiam eius, uoce Euangelij consolatur: Actorum decimo, Paulus & Silas custodem carceris, trepidum & anxium, non legis uoce, & concione pœnitentiæ, id est, contritionis erigunt: sed Euangelij. Inquiunt enim: Crede in Christum, & saluaberis tu & domus tua. Actorum decimosexto.

Paulus, qui rectè iussit Timotheum & alios secare uerbum ueritatis, scilicet in Legem & Euangelium, & utroque suo ordine uti: Lege scilicet, ad agnitionem peccati & mortificationem: Roma. 3. 4. 2. Corinth. 3. Euangelio uerò, ad reuelationem iusticiæ Dei, & uiuificationem: Romanorum 3. 2. Corinth. tertio, Ipse quoque idem obseruauit. Nam in epistola ad Romanos, reuelat, probat & arguit, ex Lege naturali, gentes esse peccatores: capite primo. Iudæos uerò arguit ex lege promulgata per Moysen, quodd & ipsi sint peccatores, capite secundo & tertio legali illa sententia: Non est

est iustus, ne unus quidem: non est qui intelligat, non est qui exquirat Deum. Omnes deflexerunt, & inutiles facti sunt: non est qui exerceat bonitatem, non est usque ad unum. Item postea dicit, Legem obturare omne os, & facere totum mundum obnoxium Deo. Postea uerò proponit Euangelij uocem, ad erigendum conscientias Lege territas.

Galatis non Euangelij uoce, Qui credit in Christum, habet uitam æternam: sed Legis uoce concionatur contritionem. utitur enim illo argumento: Impie is facit, qui neglecta ueritate Euangelij mendacijs credit, & à Deo uero ad elementa mundi deficit, qui gratiam Domini nostri Iesu Christi aspernatur. Vos hæc fecistis: Ergo malè fecistis. Hic si quis rem bene inspiciat, facile intelliget, maiorem esse sententiam legis, & congruere ad primum præceptum, quod proponit ueram Dei agnitionem in uerbo eius patefactam, & uerum Dei cultum, & damnat omnes falsas de Deo opiniones & idololatriam. Præterea Paulus Corinthi-um incestuosum non Euangelij uoce arguit, sed uoce Legis. Nam fa-

cinus eius stuprum appellat. Nec po-
 stea iubet eum contritionis uoce eri-
 gi, ea enim tristitiam auxisset: sed uo-
 ce Euangelij, qua condonatio peccato-
 rum annuntiatur. inquit enim: Vt con-
 donare debeatis, & consolari, ne quo
 modo absorbeatur huiusmodi immo-
 dico dolore. quapropter obsecro uos,
 efficite ut ualeat in illum charitas. Idem
 Galatorum sexto, Occupatos aliquo
 peccato, iubet spiritu lenitudinis, & non
 concione contritionis instaurari. Idem
 de alijs Apostolis, eorumque discipu-
 lis uerum est, quod recto ordine in suo
 ministerio, concione pœnitentiæ seu le-
 gis, & Euangelij usi sint: & non aderi-
 gendum contritos, usurparint concio-
 nem pœnitentiæ seu contritionis: nec ad
 conterendum securos, uocem Euange-
 lij propriam, quæ est peccata remittere
 & consolari. Nec potest dari dissimile
 exemplum, uerum & approbatum. Er-
 go ut nec in ipsa praxi, ita neque in idæa,
 definitio illa uera est: Euangelium, pro-
 priè scilicet dictum, & de doctrina illa
 consolante conscientias, quæ legi oppo-
 nitur, acceptum, est concio pœnitentiæ:
 hoc est, agnitionis peccatorum, & simul
 remissionis peccatorum. Sed si accipiat
 illa

illa definitio p generali descriptione ministerij Euangelici, quod duas distinctas partes habet, concionem legis, & remissionis peccatorum: tum omnibus modis uera est, & extra controuersiam.

AB AVTORITATE HO-

minum piorum recte sentientium.

Possem allegare ueterum auctoritatem. Sed iam libet tantum recentiorum uti.

Ab auctoritate Lutheri.

LUTHERVS nunquam hanc cōfessionem legis & Euangelij in suis definitionibus admittere uoluit: sed semper legi quidem contritionem, Euāgelio uerò remissionem peccatorum distinctè attribuit, magnaq; diligentia hoc discrimen inculcauit. Sic & PHILIPPVS initid fecit: quorum aliquot testimonia iam adiijciam.

LUTHERVS in suis Antinomicis propositionibus, Disputatione 1. Propositione 31. sic inquit: Peccatū uerò & mors, nō per uerbū gratiæ & solatij, sed p legē necesse est ostēdi. 32. Experiētia est, quod Adam prius arguitur legis transgressor, post per semen mulieris erigitur, &c.

C 5

33. Et

33. Et Dauid prius lege per Nathan occiditur, dicentem, Tu es ille, &c. post Euangelio seruatur, dicente, Non morieris, &c. 34. Paulus prius lege prostratus audit, Quid me persequeris? post Euangelio uiuificatur: Surge, &c.

35. Et ipse Christus Marci 1. Pœnitentiam agite, & credite Euangelio, appropinquauit enim regnum Dei. 36. Iterum oportuit in nomine eius prædicari pœnitentiam, & remissionem peccatorum. 37. Sic & spiritus primò arguit mundum de peccato, &c.

Item in 2. Disputatione, Propositione 31. Hoc testatur illa uox eorum, quod lex arguat peccatum, & quidem sine spiritu sancto, tantum ad condemnationem. 37. Sed in hoc falsum est, quod sine Spiritu sancto arguat lex peccatum, cum lex sit scripta digito Dei. 38. Et omnis ueritas, ubicunque est, à Spiritu sancto est. Et prohibere legem, est ueritatem Dei prohibere. Item disputatione 2. propositione 18. Quicquid ostendit peccatum, seu iram, seu mortem, id exercet officium legis, siue fiat in Veteri, siue in Nouo testamēto. 19. Reuelare enim peccatū, est aliud nihil, nec aliud esse potest, quàm esse legem, seu effectū & uim legis

legis propriissimam. 20. Lex & ostensio peccati, seu reuelatio iræ, sunt termini **CONVERTIBILES**: ueluti homo & risibile, uel rationale.

Item in prima Disputatione, Propositione 2. Hic dolor propriè aliud nihil est, nec esse potest, quàm ipse tactus seu sensus legis in corde seu conscientia.

3. Multi enim audiunt quidem legem, sed quia sensum seu uim legis non sentiunt, nihil dolent, neque pœnitent.

4. Pœnitentiæ prior pars, scilicet dolor, est ex lege **TANTVM**. 25. Vniuersa enim Scriptura tradit, pœnitentiam à lege esse inchoandam: id quod rei ipsius ordo, & experientia quoq; monstrat.

Quid quæso clarius dici, aut excogitari potest, quàm quod Lutherus in hisce dictis pronunciat?

In Postilla porro etià grauius, asperius que hanc definitionem ponit, inquit:

Darumb istß nichts / das vnser Antinomer auß disem exempel göucklen / man solle nicht durch das gesetß / sondern durch das Evangelium die büße predigē / vnd treibē / vñ verkerē die zwey stücke reuelationē gratiē, & reuelationē irē, &c.

Item

40

Iredz ist lauter **BLIND**
vnd **VERBLIND** fürge-
bē/solcher leüte/die nicht **VER-
STEHEN**/wed was zorn
noch gnade/büß oder trost & ge-
wissenn sey (Nota / Merck) es ist
ALLES des gesetzes predig/
was da von vnsern sünden vnd
Gottes zorn predigt / es geschehe
wie/od wen es wölle. Widerumb
ist dz Euangelium ein solche pres-
digt / die **VERSTEHEN** anders
den Gnade vñ vergebüg in Chri-
sto zeigt/vnd gibt/ıc.

Wie & Herr selbst Ioan. xvi.
sagt/ Der heylige geyst wirdt die
welt straffen vmb die sünde. Ja
was ist für ein ernstlicher/schreck-
licher anzeigung vñ predigt Got-
tes zorns über die sünd/den eben
das leiden vnd sterben Christi sei-
nes sons. Aber so lange dis alles
Gottes zorn predigt/vñ den mē-
schen

schrecken/so ist es noch nicht
 des Euangelij noch Christi eigne
 predigt/sondern Moses vnd des
 gesetzes/über die vnbißfertigen.
 Den das Euangelium vñ Chri-
 stus ist je nicht geordnet noch ge-
 geben/zü schrecken / noch zü ver-
 dammē: sonder die/ so erschrockē
 vnd blöde sind / zü trösten vñnd
 auffzurichten/2c.

Itē/ Also predigt jm auch al-
 bie S. Petrus selbs / das Ges-
 etze von seiner sünde vñ Gottes
 zorn/ eben auß diser grossen wol-
 that Christi: dē er kan auch nicht
 anders/ den zorn vñ schreckē/ vñ
 sein vnwürdigkeit gegenn Gott/
 darauß nemen: den er hat noch
 keinen andern verstandt in seine
 hertzen/ den des gesetzes/ welches
 zeigt/ das Gott der sündē feind
 ist/ vñ sie straaffen will. Aber vñ
 der gnade Christi / weis er noch
 nichts/

nichts / welche durchs Euange-
lium allen sundern vmb sonst ge-
schenckt wirdt/rc.

Item / Den das Euāgelium
gwißlich **KEINEN ZORN**
predigt / noch in schreckē vñ angst
führt / sonder kompt allein die
gwissen zu trösten/rc.

AB AVTORITATE PHI/
lippi Melanthonis.

PHILIPPVS quoque in primis Lo-
cis idem sensit & asseruit. Hęc enim sunt
eius uerba: Duæ in uniuersum scripturæ
partes sunt, Lex & Euangelium. Lex pec-
catum ostendit, Euangelium gratiā. Lex
morbum indicat, Euangelium remediū.
Lex mortis ministra est, ut Pauli uerbis
utamur: Euāgeliū uitæ ac pacis. Lex uir-
tus peccati est: Euangelium uirtus salu-
tis omni credenti. item: Sicut lex est, qua
recta mandantur, & qua peccatum osten-
ditur: ita Euangelium est promissio gra-
tiæ, seu misericordiæ Dei, a deo q; condo-
natio peccati, & testimonium beneuole-
tiæ Dei erga nos, quo testimonio certi a-
nimi

nimi nostri, &c. Item: Hic satis sit monuisse, hoc opus legis initium esse pœnitentiæ, quo spiritus Dei terrere & contundere conscientias solet, &c. Hæc de pœnitentiæ initio tractant Sophistæ in quarto Sententiarû, &c. Item: Sicut lex peccati cognitio est, ita Euāgeliû promissio gratiæ & iusticiæ, &c. Itē: In summa, propriû legis opus est, peccati reuelatio. Sic & in Locis 1538. recusis dicit: Propriû opus, aut doctrinā Euangelij esse, prædicationē gratiæ, aut remissionis peccatorum. Ergo alterum officiû, id est prædicatione pœnitentię, erit impropriû Euāgelio.

AB AVTORITATE AV-

gustanæ confessionis.

PROBAT hanc sententiā etiam Augustana cōfessio, quæ citat proluxum dictum Mileuitanę Synodi, in loco de fide, fol. 14. ubi disertè legi quidem cognitio peccati & contritio tribuitur: & econtrā Euangelio, sola remissionis peccatorum prædicatione. Hæc enim sunt eius verba: Nōne satis ostēditur hoc actû esse p legē, ut peccatum cognosceretur: & sic aduersus uictoriā peccati ad diuinā gratiam, quæ in promissionibus pposita est, confugere-

fugeretur, ut ad liberationem quæreretur promissiones Dei, hoc est, gratia Dei: & incipiat esse in homine iustitia, non sua, sed Dei. Item citat Confessio Augustinū dicentem: Quandoquidem per legem ostēdit homini infirmitatem suā, ut ad eius misericordiam profugiens sanaretur, &c. Quibus dictis illa clarè legi quidem cognitionem peccati, contritionem, aut pœnitentiam tribuit: Euangelio uerò solā gratiæ, misericordiæ, aut remissionis peccatorū prædicationem.

Sic & Apologia, licet a quando utatur ea definitione, quòd Euāgelium sit prædicationis pœnitentiæ, & remissionis peccatorum: tamen contrā aliàs aliquoties indicat, quòd in tali definitione, uoce Euāgelij improprie utatur, pro tota Christiana doctrina, inquit enim: Euāgelium PROPRIE loquendo, est promissio remissionis peccatorum, & iustificationis propter Christum, quam non docet lex, neque hæc est iustitia legis. Lex enim requirit à nobis opera nostra, & perfectionem nostram: sed promissio offert nobis oppressis peccato & morte, gratis reconciliationem, propter Christum, &c. Hic clarè audimus, Euangelium proprie esse prædicationem remissionis peccatorum.

torum. Alterum uerò ei improprie tribui, & quidem clarè addit, PROPRIE loquendo: ut indicet, aliàs se improprie loqui, in Euāgelij definitione. Separatim etiā singulis partibus, sua uera ac genuina propria, aut officia, distributim tribuit, ut nihil planè clarius dici, excogitariue omnino queat.

AB AVTORITATE SMAL,
chaldicorum articulorum.

Deniq; & Smalchaldici articuli in capite de lege & poenitētia, disertissimè legi quidem officium reuelādi peccati, iræ Dei & contritionis attribuunt: Euangelio uerò, tantum remissionem peccatorum. Verba eorum hæc sunt:

Solch ampt des Gesetzes behelt das new Testament/vñ treibers auch/wie S. Paulus Rom. j. thut/vnd spricht / Gottes zorn wirdt vom himmel offenbaret über alle menschen. Item iij. Alle welt ist für Gott schuldig / vnnd kein mēsch ist für jm gerecht. Vñ Christus Ioan. xvj. Der Heylig
D geyst

46

geyst wirdt die Welt straaffen
vmb die sünd/2c.

Dz ist nun die doñerayt Gotes/
damit er beide/die offenbaren
lichen sündler/vnd falschen heyligen/
in ein hauffen schlech/vnd
leßt keinen recht haben/reybet
sie alle sampt in das schrecken vñ
verzagen. Das ist der hammer/
wie Jeremias spricht: Mein wort
ist ein hammer/der die felse zerschmettert.
Das ist nicht actiua contritio/
ein gemachte reuñ:sonder passiua
contritio/das rechte herzeleid/
leyden/vnd fülen des tods/2c.

Vnd das heist denn die rechte
büß anfaben/vnd müß d mensch
hie höre solch vñteil/Es ist nichts
mit euch Allen/Ir seydt offent-
liche sündler/oder heyligenn; Ir
müßt all anders werden/vñ anders
thün/weder ihr seydt/vnd
thüt

thut: Ihr seydt / wer / vnd wie
groß / weise / mechtig vnd heylig
als ihr wolt / hie ist niemad from.

Aber zu solchem ampt thut dz
heirwe Testament flux die trost-
lich verheissung d gnade / durchs
Euangelium / der man glauben
solle / wie Christus spricht Was
am erste: Thut buß / vn glaube
dem Euangelio: das ist / Werder
vnd macht anders / vnd glaube
meyner verheissung.

A CONFESSIO

ne Turingica.

Sic & Turingica confessio dicit, Euan-
gelion NIHIL aliud esse, quàm prædi-
cationem gratiæ, ob Christum promissæ
& contra pœnitentiæ prædicationem, di-
sertè legi tribuit.

A iudicato.

In disputatione Isineri, anno 1548.
cui & ego intererâ, erat in propositione
secunda: Doctrinam de pœnitentia & re-
missione peccatorum, esse præcipua Euā-

D 2

gelij

gelij capita. Id expugnabat D. Illyricus, publicè opponens hoc argumentum.

Prædicatio pœnitentiæ nec est pars nec caput Euangelij: Ergo non rectè affirmamus, pœnitentiæ prædicationem esse doctrinam Euangelij. Respondebat Dominus præceptor PHILIPPVS, Euangelij doctrinā uti ministerio seu uoce legis: & se Euangelij uocabulo nō propriè tantum pro doctrina de remissione peccatorum, sed pro doctrina totius ministerij Euangelici, uti. Item, spiritum sanctū arguere mundum, & uti ad eam rem ministerio & uoce legis, ut declaret, quæ & qualia sunt illa peccata, quæ lex indicat. Eius uerò disputationis singula uerba ex cepta habemus, quæ si necesse foret, proferri possent. Ergo propriè loquendo, Euangelium non est concio pœnitentiæ & remissionis peccatorū, sed impropriè scilicet, cum Euangelium accipitur pro toto ministerio uerbi. Cuius summā Christus complectitur, inquit, Ite prædicantes in nomine meo pœnitentiā & remissionem peccatorum: ut habet secunda propositio in hac Disputatione de pœnitentia, respondente Melchiore Isindero.

Ab Abjūdo.

Doctrina, quam multa sequuntur absurda

surda & inconuenientia, non potest esse uera, certa & firma.

Illam uerò doctrinam, quòd Euangelium, propriè loquendo, concionetur poenitentiam, hoc est, agnitionem peccati & contritionem, sequuntur multa incommoda & inconuenientia. Ergo, necesse est eà esse falsam, & in Ecclesia nō ferēdā.

Probatio Minoris.

Nam abolet Christi mandatū, Matth. 7. Nolite sanctum dare canibus : & Pauli. Timoth. secūdo, de rectè secando uerbo ueritatis.

Corrumpit doctrinam de officio Christi, & facit ex eo Moysen, & iudicem dānantem cōtritos & afflīctos peccatores: cōtra illud, Venite, &c. Matth. 11. & Ioan. 3. Non misit Deus filium, ut condemnet mundum.

Tollit discriminē legis & Euāgelij. quod enim legis & Euangelij discrimen erit, si concionari poenitentiam & terrere peccatores, & consolari uicissim eos, tum legi tum Euangelio fuerit attributum?

Obscusat & eripit conscientijs consolationem, & adigit eas ad desperationē. Nam si contriti peccatores, concione poenitentiae, quæ est doctrina de bonis & malis operibus, affliguntur : alij inde colli-

gent, bona opera necessaria esse ad salutem, & neminem sine ijs posse saluari: alij verò desperationis materia inde sumēt, quòd nullam habeant alleuiationē, cum à lege & Euangelio simul damnentur.

Doctrinam de ministerio uerbi mutilat. Cum enim id habeat duo capita, legē & Euāgelium: necesse est, unicuique suum proprium officium adscribi.

Quod si contritio aut pœnitentia Euāgelio tribuitur, quod erit tandem munus & officium legis? Certè abijciēda erit ex Ecclesia, & ad solam disciplinam politicam, & in curiam releganda. Verum cum oporteat eam retineri in ecclesia, necesse est, ei aliquod munus in conuersione hominis concedi. Quod cum non possit esse prædicatio remissionis peccatorū, aut gratiæ aut fidei, necesse est ei contritionem adscribi.

Inuertit etiam ordinem in ministerio ordinatum, scilicet ut primo loco securis hominibus pœnitentia, & postea contritis remissio peccatorū proponatur. Nam si Euangelium est concio pœnitentiæ, oportebit id etiam quantum ad praxin & applicationem, non tantum, quātum ad ideam seu cognitionem doctrinæ acquiſendam, proponi: inde homines fient curiosiores,

seniores, ut testatur experientia: contra ordinem à Christo institutum, qui uult ut lex præcedat, & postea Euangelium sequatur.

Confirmat erroneam opinionem hæreticorum. Nam præcipuū est fundamentum Antinomiae. Propositiones enim, Islebij à LV THERO editæ, nihil perinde inculcant, quàm hoc ipsum. Nam in prima, hæc uerba extant: Pœnitentia nō est ex Decalogo, aut lege Moyfi docenda, sed per Euangelium. Nec solum Islebij Antinomia hoc fundamento nixa fulraq; est: sed etiam Anabaptistæ, Stenckfeldius, Lascus, Gnaphæus, & multi alij cōtendūt, pœnitentiā seu cōtritiōē, per Euangeliū, & nō per legē esse docēdam.

R E F U T A T I O

obiectorum.

Dicta scripturæ, quibus probare quidam conantur, pœnitentiæ seu contritionis prædicationem esse proprium Euangelij, ideoq; in definitione eius collocandum: fallaciam æquiuocationis faciunt, dum alia generalem Euangelij significationem, qua totum ministeriū uerbi notat, & complectitur concionem legis &

D 4

Euang.

Euangelij : alia specialem, qua significat concionem de remissione peccatorum gratuita, & opponitur legi, proponunt. Cuiusmodi est Marci 16. Christus inquit : Ite in mundum uniuersum, & prædicate Euangelium omni creaturæ. Sed Lucæ 24. id exponit: Sic oportebat Christum pati, & resurgere à mortuis tertio die, & prædicari sub nomine eius pœnitentiam, & remissionem peccatorum. Ergo Euangelium est concio pœnitentię, & remissionis peccatorum.

RESPONDEO.

Vox Euangelij duplici modo usurpatur. Aut enim pro toto ministerio uerbi: aut tantum pro una ministerij parte, scilicet pro concione, remissionem peccatorum annunciante per Christum. Quod si ergo in consequente accipitur pro ministerio uerbi, est definitio generalis ministerij uerbi.

Si uerò in consequente Euangelium accipitur de speciali & propria significatione, pro doctrina annunciante remissionem peccatorum, quæ Legi opponitur, non ualet consequentia: quia aliud in antecedente, & aliud in consequente significat, & sic fiunt quatuor termini, quæ connexionem uerā & firmā in argumēto nō admittūt.

Simile

Simile & hoc est: Ioannes Baptista, & Christus, & Apostoli cōcionati sunt Euāgelium: Sed Ioannes dixit, Pœnitentiam agite, appropinquat enim regnum cœlorum: Matth. 3. Christus etiam cœpit prædicare & docere, Resipiscite, instat enim regnum cœlorum: Matth. 4. Et Apostoli egressi prædicabāt, ut resipiscerēt. Ergo Euangelium nihil aliud est, quàm concio pœnitentiæ & remissionis peccatorum.

Respondeo. Si Euangelium eodem modo in maiore & cōclusionē accipitur, in generali significatione, pro tota doctrina ministerij uerbi, ualet consequentia. Si uerò aliter in maiore, & aliter in cōclusionē sumitur, nempe in illa generaliter, in hac uerò specialiter: quis nō agnosceret ambiguitatem?

I I.

Quædam fallaciam compositionis & diuisionis faciunt, dum ea quæ ad officium legis pertinent, Euangelio adscribunt. Cuiusmodi est illud Ioan. 16. Spiritus sanctus arguet mundum de peccato, &c. Ergo Euangelium est concio arguēs peccata mundi. Respondeo: Est fallacia diuisionis. nam Christus in ea concione quam habet de officijs spiritus sancti, nō ratum ei attribuit, quòd arguat: sed etiā,

quod cōsoletur. Nam paulo antè inquit: Si non abiero, consolator ille non ueniet ad uos. Et capite priori, appellat eum paracletum. Et cap. 14. inquit: Rogabo patrem, & alium cōsolatorem dabit uobis, &c. & quidem distinctè dicit, eum arguturum mundum, & consolaturum apostolos. Iam uerò notum est, arguere peccata, & consolari, non una eademque doctrina fieri posse: scilicet uel sola lege, uel solo Euangelio. Alterum enim est legis, Rom. 3. Per legem agnitio peccati: alterum Euāgelij, Matth. 11. Pauperes euangelizatur. Quare si spiritus sanctus arguit peccatum, necesse est eum id facere uoce & officio legis. Præterea arguere peccatū quid aliud est, quàm indicare rem aliquā, aut opus aliquod nō congruere cum norma iusticiæ diuinæ in lege expressa. Non enim in Euāgelio Deus normam iusticie expressit, sed in lege. Vbi enim non est lex, nō est peccatum. Qua igitur ratione spiritus sanctus extra legem, seu sine officio legis arguet incredulitatem in Christum, esse quiddā *ἑνομεν* illegitimū, quod non congruat cum regula diuinæ iusticiæ, probante aut improbante bona & mala opera? Imò hoc ipsum dictum generaliter de toto ministerio uerbi, cui præ-

15
est spiritus sanctus, intelligendum est.

III.

In Decalogo nihil habet in specie, aut poti⁹ in indiuiduo, de peccato incredulitatis in Christū: ergo spiritus S. nō potest lege id peccatū arguere, sed euāgelio: et p^o cōsequēs, Euāgeliū est cōcio pœnitētiæ.

Respōdeo, Nō ualet cōsequentia: quia maior huius argumēti nō est uera. Nā falsum est, per lege, & officio seu sentētia legis tantū dānari ea peccata, quę in præceptis Decalogi expresse posita sunt. Christus enim hac Phariseorū opinionē Mar. 5, refutat, qui sic rationabant: Quintū pręceptū dānat tantū id peccatū quod reuelat: sed tātū reuelat seu prohibet cēdē, & nō irā, & signa irę: ergo nō dānat irā. Sed Christus negat maiorē, & aliā opponit: Quod lex nō tātū dānet effectū, ut cēdē: sed omnes causas interiores & actiones eū effectū pręcedentes, & cum eo coincidentes, & promanētes eū quocūq; modo.

Pharisaicum itaque est argumentum: Lex arguit tantum ea peccata quę reuelat: sed nō reuelat, incredulitatē in Christum esse peccatū: Ergo. Respōdeamus, secundum Christi sententiam, maiorem esse falsam. Primo enim pręcepto damnavi omnem incredulitatē aduersus Deū reuela.

reuelatum uerbum. Cum autē incredulitas in Christū sit etiam species incredulitatis, necesse est, eam quoque illo præcepto damnari. Valet consequentia à genere, cum signo uniuersali, ad quamlibet speciem, iuxta maximam eius loci. Deinde si primum præceptum non damnat incredulitatem in Christum, cur in Locis communibus & Catechismis, ubi in nostris Ecclesijs explicamus Decalogū, affirmamus fidē esse opus primi p̄cepti?

IIII.

Doctrina, quæ reuelat peccatum aliquod, est concio p̄nitentiæ.

Euangelium reuelat aliquod peccatū, nempe incredulitatem. Ergo Euangelium est concio p̄nitentiæ.

Respon. Non ualet consequentia: quia maior non est plenē uniuersalis. Nā huiusmodi esse debebat: Illa doctrina, quæ reuelat & arguit non unum tantum, sed omnis generis peccata, & habet normā iusticiæ diuinæ, iuxta quam omnia uel bona uel mala opera iudicari possunt, & quæ est in eum finem principaliter instituta, ut arguat, terreat, & conterat, & nullum alium magis proprium finem habet, est concio p̄nitentiæ. Iam si fiat subsumptio, Euangelium est talis doctrina

Arina: cuilibet manifestum erit, minorem esse falsam.

Sed si fiat subsumptio, Lex est talis doctrina: cuilibet manifestum erit, minorem esse veram, & conclusionem sequuturam bonam, quod lex sit cōcio pœnitentiæ dicenda. Deinde consideretur discrimen inter reuelare & arguere. cū enim dicimus, Euangelium reuelare incredulitatem, obiectum tantum intelligimus, scilicet Christum. Eum enim lex non reuelat: sed tamen in credulitatem aduersus reum, lex reuelat, & damnat, quātum ad commune obiectum, scilicet Deum. Euangelium uerò reuelat Christum, & incredulitatem in eum, non sua, sed legis uoce arguit: hoc est, ostendit Dei uoluntati patefactæ esse cōtrariam, ideoq; à Deo puniri. Quod autem Euangelium in damnando incredulitatem, non utatur proprio ministerio, sed legis, Christus docet, eo quod dicit, credentem iam iudicatum, scilicet uoce legis esse: & quod officium damnandi incredulos, Moyse adscribit: & quod dicit, Nisi credideritis quod ego sim, moriemini in peccatis uestris. Ioan. 8.

Hæc omnia simplici animo proponere uolui, id quod etiam suprà dixi: nō ut quenquam læderē, sed ut bonos & pios
homines

homines monerem, ne temerè Legis & Euangelij discrimen confundant, quo nihil est perniciosius. Si qui aliquid monere uolent, uel contrarium stabilire, eos amanter oro, ut solidè, perspicuè & cādide, sua fundamenta toti Ecclesiæ Christi proponāt, & nostra grauius ac uerè evertant. Nam canino more tātum unam aliquam particulam lacerare, ad inuidiam conflandam, & ipsa fundamenta ne digitulo quidē uno attingere, ualde sceleratum & impium est.

FINIS.

BASILEAE, EX OFFICIO

cina Iacobi Parci, Anno Domini

M. D. LIX. Mense

Augusto.

